

Mô hình quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Đặng Thị Thu Huệ¹, Đỗ Thu Hà²

¹ Email: huedtt74@gmail.com

² Email: hadothu.vnies@gmail.com

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
52 Liễu Giai, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Bài viết trao đổi về mô hình quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở với cấu trúc ba thành tố: Lập kế hoạch quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở; Tổ chức và chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở; Kiểm tra, giám sát việc thực hiện kế hoạch quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở. Những thành tố này được xem xét trên phương diện chính là quy trình quản lí dạy học hiện thực hóa mục tiêu phát triển năng lực cho học sinh theo định hướng của Chương trình Giáo dục phổ thông mới.

TỪ KHÓA: Mô hình; quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh; phát triển chương trình nhà trường.

→ Nhận bài 31/7/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 04/9/2020 → Duyệt đăng 25/12/2020.

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết số 29 -NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 Hội nghị Trung ương 8 khoá XI về Đổi mới căn bản toàn diện giáo dục (GD) và đào tạo đã nêu rõ quan điểm chỉ đạo: “*Đổi mới căn bản công tác quản lí (QL) GD; Đẩy mạnh phân cấp, nâng cao trách nhiệm, tạo động lực và tính chủ động, sáng tạo của các cơ sở GD ...*”. Thực hiện Nghị quyết số 29, Chương trình (CT) GD phổ thông (GDPT) ban hành ngày 27 tháng 12 năm 2018 [1] được xây dựng theo hướng mở, nhấn mạnh quan điểm dạy học (DH) phát triển năng lực (PTNL) học sinh (HS): “*CT bảo đảm định hướng thống nhất và những nội dung GD cốt lõi, bắt buộc đối với HS toàn quốc, đồng thời trao quyền chủ động và trách nhiệm cho địa phương và nhà trường trong việc lựa chọn, bổ sung một số nội dung GD và triển khai kế hoạch GD phù hợp với đối tượng GD và điều kiện của địa phương, của cơ sở GD, góp phần bảo đảm kết nối hoạt động của nhà trường với gia đình, chính quyền và xã hội*” (Mục I.5.a CT GDPT - CT tổng thể - BGD&ĐT, 2018). Như vậy, các nhà trường đã được trao quyền chủ động, chịu trách nhiệm trong QL DH PTNL HS, đảm bảo phù hợp với điều kiện thực tế. Nhiều trường đã có được những bước đi đúng hướng nhưng bên cạnh đó còn không ít các trường vẫn đang trong quá trình tìm tòi cách thức QL DH PTNL HS theo đúng tinh thần của CT GDPT 2018 đã đề ra. Trong khi thời điểm triển khai thực hiện CT GDPT 2018 ở cấp Trung học cơ sở (THCS) đã đến rất gần, do đó rất cần có cách hiểu thống nhất chung về QL DH PTNL HS THCS. Với mong muốn làm rõ hơn vấn đề này, bài viết sẽ tập trung trao đổi về mô hình QL DH PTNL HS THCS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Mô hình quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Theo Nguyễn Quốc Chí, Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2010): “*QL là sự tác động có tổ chức, có hướng đích của chủ thể QL lên đối tượng và khách thể QL nhằm sử dụng có hiệu quả nhất các tiềm năng, các cơ hội để đạt được mục tiêu đặt ra trong điều kiện biến động của môi trường*” [2]. Bản chất của quá trình QL bao gồm các thành tố: Lập kế hoạch; Tổ chức và chỉ đạo; Kiểm tra. Chúng có mối quan hệ mật thiết với nhau và môi trường bên ngoài tác động vào QL bao gồm con người, nguyên vật liệu, thiết bị, thời gian, ... trong đó yếu tố con người là thành tố chủ yếu tác động lên các thành tố còn lại. Về QL GD đối với cấp vĩ mô, tác giả Trần Kiểm cho rằng: “*QL GD được hiểu là hệ thống những tác động tự giác, có ý thức, có mục đích, có kế hoạch, có hệ thống, hợp quy luật của chủ thể QL đến tập thể GV, công nhân viên, tập thể HS, cha mẹ HS và các lực lượng xã hội trong và ngoài nhà trường nhằm thực hiện có chất lượng và hiệu quả mục tiêu GD của nhà trường*” [4]. Do đó, có thể hiểu, QL DH trong nhà trường THCS là hệ thống những tác động tự giác, có ý thức, có mục đích, có kế hoạch, có hệ thống, hợp quy luật của ban giám hiệu (BGH) đến tập thể giáo viên (GV), công nhân viên, tập thể HS, cha mẹ HS và các lực lượng xã hội trong và ngoài nhà trường theo một quy trình từ lập kế hoạch, tổ chức và chỉ đạo đến kiểm tra nhằm thực hiện có chất lượng và hiệu quả mục tiêu DH. CT GDPT 2018 với quan điểm DH PTNL HS đã đề ra mục tiêu cụ thể đối với cấp THCS: “*CT GD THCS giúp HS phát triển các phẩm chất, năng lực đã được hình thành và phát triển ở cấp Tiểu học, tự điều chỉnh*

bản thân theo các chuẩn mực chung của xã hội, biết vận dụng các phương pháp học tập tích cực để hoàn chỉnh tri thức và kỹ năng nền tảng, có những hiểu biết ban đầu về các ngành nghề và có ý thức hướng nghiệp để tiếp tục học lên trung học phổ thông, học nghề hoặc tham gia vào cuộc sống lao động” [1]. Do đó, đối với mỗi khâu lập kế hoạch, tổ chức và chỉ đạo, kiểm tra của QL DH trong nhà trường THCS phải có những yêu cầu riêng để đạt được mục tiêu DH PTNL HS.

Mô hình là quan niệm về cấu trúc của một sự vật, hiện tượng hoặc quá trình nào đó với bốn tính chất đặc trưng: Tính đồng đẳng, tính cơ bản, tính lí tưởng và tính thực quan [5]. Hiện nay, ở Việt Nam chưa có công trình nghiên cứu chuyên sâu nào về mô hình QL DH theo hướng PTNL HS. Tuy nhiên, có thể tổng quát hóa cách hiểu vấn đề này theo góc nhìn khoa học GD xuất phát từ đặc điểm, tính chất của ba thành tố: *Lập kế hoạch QL DH PTNL HS THCS*; *Tổ chức và chỉ đạo thực hiện kế hoạch QL DH PTNL HS THCS*; *Kiểm tra, giám sát việc thực hiện kế hoạch QL DH PTNL HS THCS*. Mỗi thành tố này được xem xét trên phương diện chính là quy trình QL DH hiện thực hóa mục tiêu PTNL cho HS theo định hướng của CT GDPT 2018. Các thành tố đều đề cập đến các vấn đề cơ bản của QL DH như: Phát triển CT nhà trường; QL nền nếp DH; QL kiểm tra, đánh giá (KT-ĐG) chất lượng dạy và học; QL cơ sở vật chất (CSVC), phương tiện dạy học (PTDH); QL, bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên thiết bị, thư viện. Trên cơ sở **Điều lệ trường THCS**

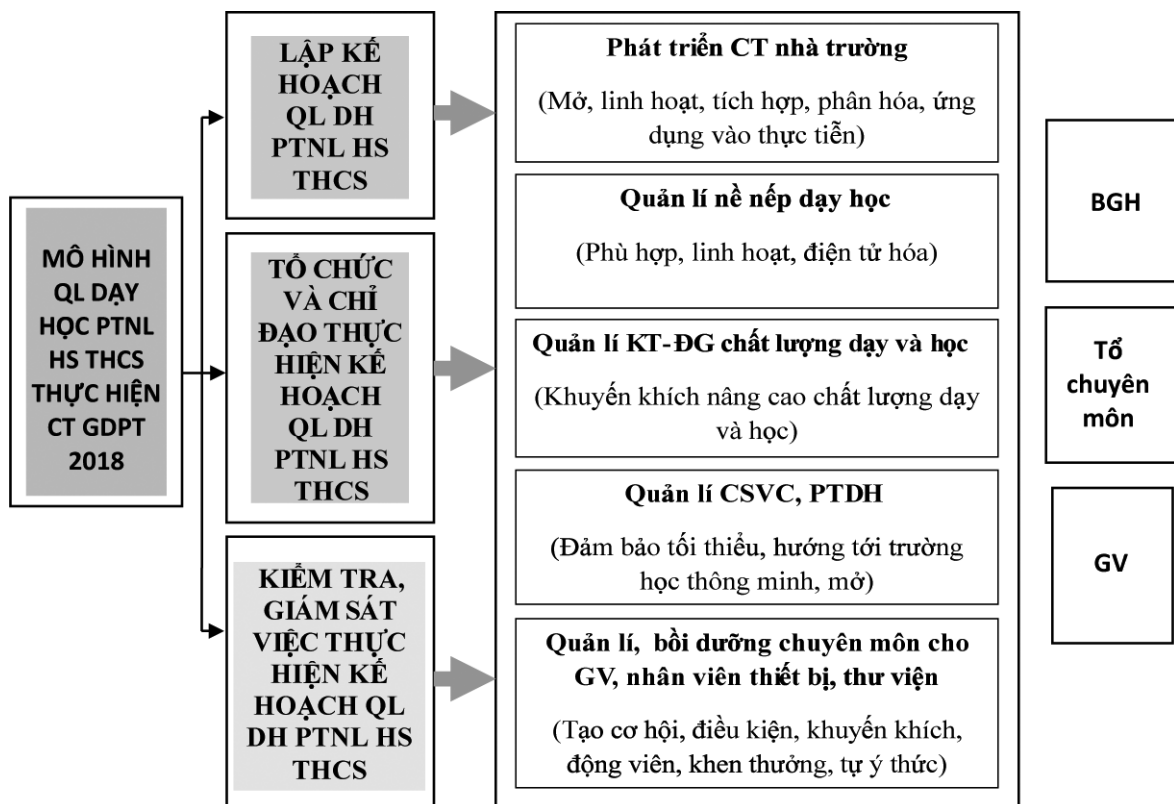
(Ban hành kèm theo Thông tư số: 12/2011/TT-BGDĐT ngày 28 tháng 3 năm 2011 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT), mục tiêu của CT GDPT 2018 cấp THCS, dựa vào những kết luận rút ra khi nghiên cứu một số vấn đề về QL DH PTNL từ một số quốc gia trên thế giới của Bùi Thị Diễm, Hoàng Phương Hạnh, Trần Bích Ngân [3], mỗi thành tố sẽ được chúng tôi luận giải và phân tích cụ thể ở phần sau theo các tầng bậc QL: BGH, tổ chuyên môn và GV. Dưới đây là sơ đồ tổng quát thể hiện cấu trúc của mô hình QL DH PTNL HS THCS thực hiện CT GDPT 2018 mà chúng tôi đề xuất trên cơ sở những nội dung nghiên cứu đã có dịp thực hiện (xem Sơ đồ 1):

2.1.1. Về lập kế hoạch quản lí dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Lập kế hoạch QL DH PTNL HS THCS thực hiện CT GDPT mới bao gồm các hoạt động: Phát triển CT nhà trường; Lập kế hoạch QL nền nếp DH; Lập kế hoạch QL KT-ĐG chất lượng dạy và học; Lập kế hoạch QL CSVC, PTDH; Lập kế hoạch QL, bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên thiết bị, thư viện. Dưới đây là các phân tích, luận giải cụ thể:

* *Lập kế hoạch phát triển CT nhà trường định hướng DH PTNL HS thực hiện CT GDPT 2018* (Đảm bảo là CT mở, linh hoạt, tích hợp, phân hóa, ứng dụng vào thực tiễn):

Khi phát triển CT nhà trường định hướng DH PTNL HS

Sơ đồ 1: Mô hình QL DH PTNL HS THCS thực hiện CT GDPT 2018

thực hiện CT GDPT mới, ngoài việc xác định các môn học được thực hiện giảng dạy trong nhà trường được chi tiết về nội dung từng chủ đề, thời lượng, định hướng về phương pháp DH (PPDH), KT-ĐG thì một vấn đề quan trọng cần xác định là các hoạt động trải nghiệm sáng tạo, các chủ đề tích hợp, các dự án học tập sẽ được thực hiện trong năm học (chi tiết về nội dung, thời gian, thời điểm, phương pháp, hình thức tổ chức DH, KT-ĐG). Khi phát triển CT nhà trường, cần đảm bảo đặc điểm của DH PTNL thể hiện thông qua DH tích hợp, DH phân hóa, DH thông qua hoạt động, DH theo hướng mở, đồng thời CT nhà trường cần thể hiện được tính linh hoạt, phù hợp thực tiễn địa phương.

Với từng tầng bậc QL, các hoạt động trong quá trình phát triển CT nhà trường định hướng DH PTNL HS thực hiện CT GDPT 2018 có thể được cụ thể hóa như sau:

BGH: Phân tích bối cảnh, CT GDPT cấp THCS; phân công phát triển CT môn học; Phối hợp các tổ chức đoàn thể, xã hội trong xây dựng các hoạt động trải nghiệm, hoạt động ngoại khóa; Thiết kế dự thảo; Tổ chức hội thảo, góp ý; Hoàn thiện dự thảo CT nhà trường; Ban hành CT nhà trường.

Tổ chuyên môn: Phân tích bối cảnh, CT môn học; Phân công GV phối hợp phát triển CT môn học, hoạt động trải nghiệm theo lớp; Trao đổi, thảo luận, thống nhất, báo cáo lên BGH.

GV: Phân tích bối cảnh, CT môn học ở khối, lớp được phân công; Phối hợp phát triển CT môn học theo lớp bao gồm xác định các chủ đề tích hợp, phân hóa, các dự án, hoạt động trải nghiệm, chi tiết cho từng chủ đề về mục tiêu, nội dung, yêu cầu cần đạt, thời lượng thực hiện, định hướng PPDH, kế hoạch KT-ĐG, báo cáo lên tổ/nhóm chuyên môn.

* *Lập kế hoạch QL nền nếp DH PTNL HS thực hiện CT GDPT 2018* (Đảm bảo phù hợp với tình hình thực tế của nhà trường, linh hoạt và hướng đến điện tử hóa). Cụ thể như sau:

BGH: Phân công GV giảng dạy các môn học ở các khối, lớp (trên cơ sở đề xuất của tổ chuyên môn); Xây dựng thời khóa biểu; Quy định về hồ sơ, sổ sách mà GV phải thực hiện; Quy định về sách giáo khoa, sử dụng thiết bị DH.

Tổ chuyên môn: Đề xuất phân công GV giảng dạy các khối, lớp, đặc biệt là GV dạy các chủ đề tích hợp, chủ đề phân hóa; GV phụ trách các hoạt động trải nghiệm, thống nhất trong tổ chuyên môn và báo cáo BGH. Đây chính là hoạt động nhấn mạnh sự thể hiện định hướng DH PTNL HS thực hiện CT mới.

GV: Lập kế hoạch DH, chủ nhiệm đối với lớp được phân công: phân công đội ngũ cán bộ lớp, cán sự môn học, xác định các quy định trong môn học của mình (về sách giáo khoa, tài liệu tham khảo, dụng cụ học tập, ...).

* *Lập kế hoạch QL KT - ĐG chất lượng dạy và học*

(Khuyến khích nâng cao chất lượng dạy và học).

BGH: Xác định và công khai các tiêu chí KT-ĐG GV, HS; Lập kế hoạch chung của trường về KT-ĐG chất lượng dạy và học; Lập kế hoạch dự giờ, hội giảng của GV; Xây dựng kế hoạch chung về lấy ý kiến phản hồi của HS, GV, phụ huynh HS (PHHS) đối với GV và đối với chất lượng dạy và học nói chung. Về lấy ý kiến phản hồi của HS, GV (khác), PHHS đối với GV và đối với chất lượng dạy và học nói chung là một vấn đề hiện nay chưa được thực hiện hoặc chỉ mới bước đầu thí điểm. Do đó, cần phải lập kế hoạch thực hiện hoạt động này một cách cẩn trọng và có lộ trình.

Tổ chuyên môn: Lập kế hoạch về KT-ĐG định kì kết quả học tập của HS cho các môn học và các GV thuộc tổ chuyên môn phụ trách; Lập kế hoạch dự giờ, hội giảng của các GV trong tổ.

GV: Xây dựng kế hoạch KT-ĐG kết quả học tập của HS cho môn học ở các khối, lớp được phân công; Tham gia dự giờ, đăng kí hội giảng, thi GV giỏi, ...

* *Lập kế hoạch QL CSVC, PTDH* (Đảm bảo tối thiểu, hướng tới trường học thông minh, trường học mở).

Khi lập kế hoạch QL CSVC, PTDH theo định hướng phát triển NL HS thực hiện CT mới cần chú ý đến các kế hoạch bảo dưỡng, sửa chữa hay xây mới CSVC; kế hoạch mua sắm, tự tạo các trang thiết bị, PTDH; kế hoạch phối hợp với các tổ chức, cá nhân bên ngoài nhà trường để có thể dựa vào CSVC, PTDH sẵn có của họ khi thực hiện các hoạt động dạy học, hoạt động trải nghiệm ở bên ngoài nhà trường, đảm bảo CSVC, trang thiết bị tối thiểu và hướng tới “trường học thông minh”, “trường học mở”. Theo tầng bậc QL thì:

BGH: Lập kế hoạch xây mới, bảo dưỡng, sửa chữa CSVC, mua sắm trang thiết bị, PTDH, phục vụ thực hành từ đề xuất của các tổ bộ môn, nhân viên thư viện, phòng thí nghiệm, phòng học bộ môn, ...; Lập kế hoạch phối hợp với các tổ chức, cá nhân bên ngoài nhà trường để có thêm các CSVC, PTDH ngoài nhà trường.

Tổ chuyên môn: Xây dựng kế hoạch mua sắm trang thiết bị, PTDH phục vụ thí nghiệm, thực hành cho các môn học thuộc tổ chuyên môn dựa trên các đề xuất từ phía GV, thống nhất trong tổ rồi đề xuất với BGH.

GV: Lập kế hoạch mua sắm trang thiết bị, PTDH, phục vụ thực hành cho môn học, lớp học do mình phụ trách rồi đề xuất với tổ chuyên môn.

* *Lập kế hoạch QL, bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên* (Tạo cơ hội, điều kiện, khuyến khích, động viên, khen thưởng, tự ý thức).

Cần xác định đây là khâu quan trọng, quyết định rất lớn đến việc thực hiện thành công DH theo hướng PTNL HS thực hiện CT GDPT 2018. Lập kế hoạch QL, bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên trong đó chủ yếu là lập kế hoạch về tập huấn, tổ chức sinh hoạt chuyên môn cho GV cũng như kế hoạch hỗ trợ GV tự học, tự bồi dưỡng

trên tinh thần tạo cơ hội, điều kiện, khuyến khích, động viên, khen thưởng của BGH và sự tự ý thức từ phía GV.

BGH: Lập kế hoạch chung về cử GV, nhân viên đi tập huấn; Mời chuyên gia về bồi dưỡng cho GV, nhân viên; Tổ chức sinh hoạt chuyên môn, ...

Tổ chuyên môn: Lập kế hoạch về tổ chức sinh hoạt chuyên môn trong tổ, nhóm; Phân công GV kèm cặp, hướng dẫn nhau theo khối, lớp, ...

GV: Lập kế hoạch tự học, tự bồi dưỡng chuyên môn của cá nhân, có thể về các nội dung như: PPDH định hướng PT NL cho HS, về sử dụng PTDH, về ứng dụng công nghệ thông tin trong DH, ...

2.1.2. Về tổ chức và chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Tổ chức và chỉ đạo thực hiện kế hoạch QL DH PTNL HS THCS thực hiện CT GDPT 2018 bao gồm tổ chức và chỉ đạo các hoạt động: Thực hiện CT nhà trường; Thực hiện nền nếp DH; KT-ĐG chất lượng dạy và học; Bảo dưỡng, sửa chữa mua sắm, sử dụng CSVC, PTDH; Bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên thiết bị, thư viện. Dưới đây là các phân tích, luận giải cụ thể:

** Tổ chức và chỉ đạo thực hiện CT nhà trường*

Với từng tầng bậc QL sẽ có thực hiện những hoạt động cụ thể theo các chức năng, nhiệm vụ của vị trí đảm nhận trong quá trình thực hiện CT nhà trường như sau:

BGH: Tổ chức và chỉ đạo sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt tổ/nhóm chuyên môn; thực hiện đúng nội dung, kế hoạch, định hướng về PPDH, KT-ĐG đã đặt ra trong CT nhà trường; Quyết định điều chỉnh, bổ sung một số nội dung, thời điểm, thời gian thực hiện đối với một số chủ đề, dự án, hoạt động trải nghiệm trong CT nhà trường.

Tổ chuyên môn: Tổ chức và chỉ đạo sinh hoạt chuyên đề trong tổ/nhóm chuyên môn thực hiện hiệu quả nội dung, kế hoạch, định hướng về PPDH, KT - ĐG đã đặt ra trong CT môn học; Đề xuất điều chỉnh, bổ sung một số nội dung, thời điểm, thời gian thực hiện đối với một số chủ đề, dự án, hoạt động trải nghiệm trong CT các môn học thuộc tổ chuyên môn.

GV: Tham gia sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt tổ/nhóm chuyên môn; Thực hiện đúng nội dung, kế hoạch, định hướng về PPDH, KT-ĐG đã đặt ra trong CT môn học; Đề xuất điều chỉnh, bổ sung một số nội dung, thời điểm, thời gian thực hiện đối với một số chủ đề, dự án, hoạt động trải nghiệm trong CT môn học ở lớp được phân công giảng dạy.

** Tổ chức và chỉ đạo thực hiện nền nếp DH*

BGH: Chỉ đạo các tổ chuyên môn thực hiện đúng nền nếp dạy và học theo kế hoạch và thời khóa biểu; Tổ chức, chỉ đạo điều chỉnh GV tham gia giảng dạy, điều chỉnh thời khóa biểu một cách linh hoạt khi cần thiết; Tổ chức, chỉ đạo các tổ chuyên môn thực hiện các yêu cầu về hồ

sơ, sổ sách.

Tổ chuyên môn: Chỉ đạo GV trong tổ thực hiện đúng nền nếp dạy và học theo kế hoạch và thời khóa biểu; Đề xuất điều chỉnh GV giảng dạy trong tổ, đề xuất điều chỉnh thời khóa biểu khi cần thiết; Tổ chức, chỉ đạo GV trong tổ thực hiện các yêu cầu về hồ sơ, sổ sách.

GV: Thực hiện đúng nền nếp DH theo kế hoạch và thời khóa biểu mà nhà trường, tổ chuyên môn và bản thân đề ra đối với môn học, lớp học mà mình phụ trách; Đề xuất điều chỉnh thời khóa biểu khi cần thiết; Thực hiện các yêu cầu về hồ sơ, sổ sách.

** Tổ chức và chỉ đạo thực hiện KT - ĐG chất lượng dạy và học PTNL HS thực hiện CT GDPT 2018*

BGH: Tổ chức và chỉ đạo dự giờ, hội giảng; Chỉ đạo các hoạt động DH tích hợp, phân hóa, các hoạt động trải nghiệm sáng tạo của GV trong nhà trường; Tổ chức, chỉ đạo KT - ĐG thường xuyên và định kì kết quả học tập của HS theo định hướng ĐG NL HS; Kiểm tra các loại hồ sơ, sổ sách chuyên môn.

Tổ chuyên môn: Tổ chức dự giờ các GV trong tổ; Tham gia tổ chức các đợt hội giảng; Tổ chức, chỉ đạo thực hiện DH tích hợp, phân hóa, thực hiện các hoạt động trải nghiệm sáng tạo của GV trong tổ; Tổ chức, chỉ đạo KT- ĐG chất lượng học tập của HS đối với các môn học thuộc tổ QL; Kiểm tra các loại hồ sơ, sổ sách chuyên môn của GV trong tổ.

GV: Dự giờ đồng nghiệp; Tham gia các đợt hội giảng; Tổ chức DH tích hợp, phân hóa, thực hiện dạy học trải nghiệm đối với môn học đảm nhận theo kế hoạch đã đặt ra; KT-ĐG kết quả học tập, sự tiến bộ của HS đối với môn học, lớp học được đảm nhận; Hoàn thành các loại hồ sơ, sổ sách chuyên môn.

** Tổ chức và chỉ đạo bảo dưỡng, sửa chữa, mua sắm, sử dụng CSVC, thiết bị DH*

BGH: Tổ chức và chỉ đạo sửa chữa, trang bị CSVC đảm bảo điều kiện DH PTNL HS, phù hợp với hoàn cảnh thực tiễn của nhà trường; Tổ chức môi trường học tập mở bên ngoài nhà trường. Tổ chức và chỉ đạo mua sắm trang thiết bị, PTDH, phục vụ thực hành theo kế hoạch đặt ra. Chỉ đạo, khuyến khích GV và HS tự làm các thiết bị, đồ dùng hỗ trợ cho việc dạy và học.

Tổ chuyên môn: Phối hợp với BGH trong liên hệ, tổ chức các lớp học mở cho các môn học thuộc tổ chuyên môn; Phối hợp mua sắm trang thiết bị, PTDH, phục vụ thực hành cho các môn học thuộc tổ chuyên môn; Khuyến khích GV và HS tự làm các thiết bị, đồ dùng hỗ trợ cho việc dạy và học.

GV: Phối hợp trong liên hệ, tổ chức các lớp học mở cho các môn học thuộc tổ chuyên môn; Phối hợp mua sắm trang thiết bị, PTDH, phục vụ thực hành cho môn học, lớp học do mình phụ trách; Tự làm và khuyến khích HS tự làm một số thiết bị, đồ dùng hỗ trợ cho việc dạy và học.

* *Tổ chức và chỉ đạo bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên thiết bị, thư viện*

BGH: Chỉ đạo và cử GV, nhân viên đi dự các lớp tập huấn; Thành lập một nhóm hỗ trợ về chuyên môn; Mời chuyên gia đến tư vấn, trao đổi; Tổ chức cho GV, nhân viên trong trường đi tham quan, học hỏi các điển hình tiên tiến ở các trường bạn; Tổ chức và chỉ đạo các hoạt động sinh hoạt chuyên môn, tự học, tự bồi dưỡng của GV trong trường.

Tổ chuyên môn: Cử GV theo yêu cầu của BGH đi dự các lớp tập huấn; Tổ chức và chỉ đạo các hoạt động sinh hoạt chuyên môn, tự học, tự bồi dưỡng của GV trong tổ.

GV: Tham dự các lớp tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn do các cấp tiến hành; Tích cực dự giờ, tham gia sinh hoạt chuyên môn, tự học, tự bồi dưỡng.

2.1.3. Về kiểm tra, giám sát việc thực hiện kế hoạch quản lý dạy học phát triển năng lực học sinh thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Các hoạt động chủ yếu trong kiểm tra, giám sát việc thực hiện kế hoạch DH PTNL HS thực hiện CT GDPT 2018 chủ yếu là: Kiểm tra, giám sát việc thực hiện CT nhà trường; Kiểm tra, giám sát nề nếp dạy và học; Kiểm tra, giám sát chất lượng dạy và học; kiểm tra, giám sát việc sử dụng CSVC và PTDH; Kiểm tra, giám sát vấn đề bồi dưỡng chuyên môn cho GV và nhân viên. Dưới đây là những phân tích, luận giải cụ thể:

* *Kiểm tra, giám sát việc thực hiện CT nhà trường*

BGH: Kiểm tra, giám sát về nội dung, cách thức và hiệu quả của các sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt tổ/nhóm chuyên môn; Kiểm tra, giám sát các tổ chuyên môn, GV thực hiện đúng nội dung, kế hoạch, định hướng về PPDH, KT-ĐG đã đặt ra trong CT.

Tổ chuyên môn: Kiểm tra các kế hoạch bài học của GV trong tổ (thông qua tham dự và QL, chia sẻ công khai nội dung, kết quả các sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt chuyên môn bằng phần mềm điện tử); Xem xét các nội dung, vấn đề được đưa ra trong các buổi sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt chuyên môn; Dự giờ định kì và đột xuất; Tham dự một số chủ đề, dự án, hoạt động trải nghiệm của các GV trong tổ/nhóm chuyên môn, qua đó động viên, khen thưởng, khuyến nghị để điều chỉnh, phát triển CT nhà trường.

GV: Phối hợp kiểm tra, trao đổi, thống nhất CT môn học cùng với các GV khác, góp phần điều chỉnh CT các môn học phù hợp với các đối tượng HS.

* *Kiểm tra, giám sát nề nếp dạy và học*

BGH: Kiểm tra, giám sát việc thực hiện nề nếp, đảm bảo thời gian và tiến trình DH theo thời khóa biểu của GV và HS trong trường; Theo dõi các hoạt động sinh hoạt chuyên môn của các tổ/nhóm; Kiểm tra các loại hồ sơ, sổ sách của các tổ/nhóm chuyên môn; Hoàn thành các loại hồ sơ, sổ sách của BGH và báo cáo cấp trên; Lấy

ý kiến phản hồi của GV, HS, PHHS về nề nếp dạy và học của GV, HS để điều chỉnh các hoạt động trong nhà trường.

Tổ chuyên môn: Kiểm tra, giám sát việc thực hiện nề nếp đảm bảo thời gian và tiến trình dạy học theo thời khóa biểu của GV trong tổ; Kiểm tra, giám sát hoạt động sinh hoạt chuyên đề của GV trong tổ; Định kì và đột xuất kiểm tra các loại hồ sơ, sổ sách chuyên môn của các GV trong tổ.

GV: Thực hiện nề nếp đảm bảo thời gian và tiến trình dạy học theo thời khóa biểu; Tham gia đầy đủ, nghiêm túc các sinh hoạt chuyên đề của tổ/nhóm chuyên môn; Hoàn thành các loại hồ sơ, sổ sách chuyên môn của cá nhân.

* *Kiểm tra, giám sát chất lượng dạy và học*

BGH: Theo dõi các hoạt động DH tích hợp, phân hóa, các hoạt động trải nghiệm sáng tạo; Tổ chức KT-ĐG định kì HS; Tổ chức đánh giá GV thông qua kết quả dự giờ; hội giảng; Lấy ý kiến phản hồi của HS, GV, phụ huynh học sinh về chất lượng dạy và học.

Tổ chuyên môn: Kiểm tra, giám sát các hoạt động DH tích hợp, DH phân hóa, các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong tổ; Tham gia tổ chức KT-ĐG định kì HS; Tổ chức đánh giá GV trong tổ; Tham gia lấy ý kiến phản hồi của HS, GV, PHHS đối với GV trong tổ về chất lượng dạy và học.

GV: Tự đánh giá các hoạt động DH tích hợp, phân hóa, các hoạt động trải nghiệm sáng tạo của mình cũng như GV trong tổ; Tham gia KT-ĐG thường xuyên, định kì kết quả học tập của HS; QL hồ sơ năng lực của từng HS; Tham gia đánh giá GV trong và ngoài tổ; Tham gia lấy ý kiến phản hồi của HS, GV, phụ huynh HS về chất lượng dạy và học.

* *Kiểm tra, giám sát việc sử dụng CSVC, PTDH*

BGH: Kiểm tra các điều kiện về CSVC; Kiểm tra, giám sát việc sử dụng PTDH của GV và HS, từ đó có những bổ sung, sửa chữa, ... kịp thời.

Tổ chuyên môn thực hiện kiểm tra, giám sát việc sử dụng PTDH của GV trong tổ.

GV: Tự đánh giá việc sử dụng CSVC, PTDH của mình và HS; Tham gia kiểm tra, giám sát việc sử dụng CSVC, PTDH của các GV trong tổ.

* *Kiểm tra, giám sát vấn đề bồi dưỡng chuyên môn của GV, nhân viên thiết bị, thư viện*

BGH: Giám sát, đánh giá kết quả các đợt tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn của GV; Giám sát, đánh giá hiệu quả sinh hoạt chuyên môn của các tổ/nhóm; Đánh giá kết quả tự học, tự bồi dưỡng của GV, nhân viên. Kết quả bồi dưỡng chuyên môn cần được xem là một trong những tiêu chí để đánh giá xếp loại GV cuối năm.

Tổ chuyên môn: Giám sát, đánh giá kết quả các đợt tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn của GV trong tổ; Đánh giá hiệu quả sinh hoạt chuyên môn của tổ và các GV trong

tổ; Đánh giá kết quả tự học, tự bồi dưỡng của GV trong tổ.

GV: Tự đánh giá kết quả các đợt tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn; Đánh giá hiệu quả sinh hoạt chuyên môn của tổ; Tự đánh giá kết quả tự học, tự bồi dưỡng.

2.2. Một số lưu ý thực hiện mô hình quản lý dạy học phát triển năng lực học sinh trung học cơ sở

Để triển khai tốt mô hình QL DH PTNL HS THCS, cần lưu ý đối với một số vấn đề mang tính mới, là điểm nhấn trong DH PTNL HS. Chẳng hạn như sau:

* *Trong phát triển CT nhà trường:* Đề chỉ đạo, tổ chức các tổ/nhóm chuyên môn, GV và nhân viên thực hiện những hoạt động đã đề ra khi thực hiện phát triển CT nhà trường một cách hiệu quả, cần thành lập Ban Phát triển CT gồm một người trong BGH (phụ trách chung, thường là hiệu phó phụ trách chuyên môn) và các GV đại diện cho mỗi tổ/nhóm chuyên môn (thường là tổ trưởng/trưởng nhóm chuyên môn). Ngoài việc phối hợp với các tổ chức đoàn thể, các cơ quan, doanh nghiệp, ... đóng trên địa bàn trong một số hoạt động của phát triển CT nhà trường, hiệu trưởng, các tổ trưởng chuyên môn có thể chủ động đề xuất các biện pháp, hình thức phối hợp với các trường bạn trên cùng địa bàn để tổ/nhóm chuyên môn/liên môn các trường này được kết nối, cùng thực hiện phân tích, đánh giá, phát triển CT các môn học.

CT các môn học trong CT nhà trường cần đảm bảo một số yêu cầu: Thể hiện chuẩn trong CT môn học với HS đại trà; Thể hiện được tính phân hoá, nâng cao theo từng nhóm đối tượng HS; Thể hiện định hướng PTNL tự học, tự nghiên cứu, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS, nhất là vận dụng kiến thức vào thực tiễn; Các điều chỉnh, phát triển trong CT các môn học (đặc biệt là các chủ đề phân hóa, tích hợp, liên môn, ...) phải khả thi, thiết thực, bám sát mục tiêu, phù hợp với điều kiện đội ngũ GV và cơ sở vật chất của nhà trường, địa phương; Thể hiện được định hướng KT - ĐG kết quả học tập của HS phù hợp với nội dung dạy học và đánh giá được năng lực HS; Đảm bảo thực hiện nghiêm túc thời lượng DH theo quy định của quốc gia.

* *Trong QL nề nếp DH PTNL HS:* Với những chủ đề tích hợp, liên môn các tổ/nhóm chuyên môn cần thống nhất được cách lựa chọn, phân công GV giảng dạy. QL hồ sơ, sổ sách cần hướng đến thực hiện thông qua các phần mềm QL. Với vấn đề xây dựng các kế hoạch bài học (giáo án), cần có kế hoạch, lộ trình thực hiện các giáo án chung của tổ, nhóm chuyên môn đối với tất cả các bài học ở các khối lớp.

* *Trong QL KT-ĐG chất lượng dạy và học:* Cần thể hiện được định hướng KT - ĐG NL của HS bởi nó ảnh hưởng rất lớn đến việc dạy học: chú trọng đến ĐG quá trình; định hướng các hình thức, nội dung, phương pháp, công cụ ĐG quá trình cũng như KT-ĐG định kì; định

hướng cách thức, nội dung, phương pháp, công cụ ĐG đối với các chủ đề tích hợp, liên môn, các dự án học tập, hoạt động trải nghiệm sáng tạo, ... Cần xác định và công khai các tiêu chí ĐG GV. Vấn đề này cần được làm theo hướng dẫn của các cấp QL và đảm bảo phù hợp với điều kiện thực tế của từng nhà trường.

* *Trong QL CSVC, PTDH:* Cần chú ý phối hợp với các tổ chức, cá nhân bên ngoài nhà trường để tạo dựng được một “trường học mở” với CSVC, PTDH sẵn có của họ khi thực hiện các hoạt động DH, hoạt động trải nghiệm ở bên ngoài nhà trường. Việc phối hợp này cần thực hiện đồng bộ với phát triển CT nhà trường khi xác định các hoạt động trải nghiệm sáng tạo, các dự án học tập, ... điều kiện cần để các hoạt động này khả thi khi triển khai. Chú ý liên kết giữa các trường để có thể tận dụng tối đa CSVC, thiết bị dạy học của từng trường trong tổ chức các hoạt động DH cho HS.

* *Trong QL, bồi dưỡng chuyên môn cho GV, nhân viên thiết bị, thư viện:* Thành lập một nhóm hỗ trợ về chuyên môn (có một thành viên trong BGH phụ trách) để lên kế hoạch và triển khai các hoạt động bồi dưỡng cho GV, nhân viên. Ngoài kế hoạch tham dự các đợt tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn do các cấp QL (Bộ, Sở, Phòng GD&ĐT) tổ chức (là giải pháp có yếu tố phụ thuộc) thì cần xác định ưu tiên tự học, tự bồi dưỡng tại chỗ cho đội ngũ cán bộ QL, GV và nhân viên bằng hình thức dự giờ, sinh hoạt chuyên môn theo tổ/nhóm (giải pháp tại chỗ). Cần lập kế hoạch tham quan, học hỏi từ các điển hình ở các trường bạn (giải pháp phối hợp). Tuy nhiên, giải pháp quan trọng nhất có ý nghĩa quyết định là làm cho mỗi GV xây dựng và thực hiện được chiến lược phát triển bản thân để thích ứng với những yêu cầu đặt ra của CT 2018 về DH PTNL HS. Chỉ khi có được sự kết hợp cần và đủ giữa nội lực và ngoại lực thì mô hình QL DH PTNL HS THCS thực hiện CT GDPT 2018 mới có thể vận hành hiệu quả trong thực tiễn.

3. Kết luận

Mô hình QL DH PTNL như đề xuất trên đây vừa mang tính ổn định tất yếu với cấu trúc đồng đẳng của ba thành tố vừa mang tính động, tính linh hoạt khi nó được vận hành trong thực tiễn. Những đặc điểm này của mô hình hướng tới mục tiêu triển khai CT sách giáo khoa mới nhân mạnh đến chất lượng thực của nhà trường được cộng đồng xã hội ghi nhận, đề cao kết quả đạt được là năng lực của người học (không chỉ là điểm số). Vì vậy, khi hiện thực hóa mô hình, BGH nhà trường cần nhận thức sâu sắc về phương pháp QL dựa trên dân chủ để phát huy được sức mạnh mềm của tập thể mà cốt lõi là tổ chuyên môn và rộng hơn là đội ngũ GV, nhân viên nhằm đạt được mục tiêu GD. Bởi theo Thomas Gordon [6], GV có thể tác động sâu sắc đến trường học bằng cách trở thành người tư vấn cho hiệu trưởng và các đồng nghiệp

của mình. Họ có thể chia sẻ hiểu biết và những ý tưởng mới, những kỹ năng mới và những thành công. Họ có thể có nhiều ảnh hưởng hơn những gì mà cán bộ QL nghĩ. Họ có thể thay đổi thực trạng nhà trường. Thực hiện QL dân chủ đặt ra yêu cầu BGH phải công khai minh bạch mọi hoạt động của nhà trường; GV, nhân viên, HS được quyền tham gia xây dựng kế hoạch, tham gia ĐG kết quả của quá trình GD. Những chủ trương chính sách của các cấp QL và của nhà trường cần hướng tới tính dân chủ

thực chất để có thể phát huy cao nhất sức mạnh nội lực của đội ngũ cán bộ QL, GV, nhân viên. Từng bước xây dựng những chính sách mới, tạo động lực cho GV và cán bộ QL GD có thể sẵn sàng cống hiến, vì một nhà trường phát triển, xây dựng những cơ chế phù hợp với đặc thù và điều kiện thực tiễn của nhà trường tạo động lực và sự đồng thuận giữa cán bộ QL, GV, nhân viên góp phần hoàn thiện và đổi mới mô hình QL DH PTNL phù hợp với sự phát triển của xã hội.

Tài liệu tham khảo

[1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông*.

[2] Nguyễn Quốc Chí - Nguyễn Thị Mỹ Lộc, (2010), *Đại cương khoa học quản lí*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

[3] Bùi Thị Diễm - Hoàng Phương Hạnh - Trần Bích Ngân, (11/2019), *Mô hình quản lí dạy học phát triển năng lực: kinh nghiệm từ một số quốc gia trên thế giới*, Tạp chí Giáo dục và Xã hội, số đặc biệt, kì 1.

[4] Trần Kiểm - Bùi Minh Hiền, (2006), *Giáo trình Quản lí và lãnh đạo nhà trường*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.

[5] Thái Duy Tuyên, (2001), *Giáo dục học hiện đại*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

[6] Thomas Gordon - Noel Burch, (2003), *Teacher Effectiveness training*, LindaAdams Trust.

A MODEL OF EDUCATIONAL MANAGEMENT TO DEVELOP STUDENTS' COMPETENCE IN LOWER SECONDARY SCHOOLS UNDER THE NEW GENERAL EDUCATION CURRICULUM (2018)

Dang Thi Thu Hue¹, Do Thu Ha²

¹ Email: huedtt74@gmail.com

² Email: hadothu.vnies@gmail.com

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
52 Lieu Giai, Ba Dinh, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The paper discusses the model of educational management to develop students' competences in Vietnamese lower secondary schools with a three-component structure, including: planning; organizing and leading; examining and supervising the implementation of educational management plans. These elements are considered in the main aspect which is educational management process to realize the target of developing students' competences according to the orientation of the new general education curriculum.*

KEYWORDS: *Model; educational management to develop students' competences; school curriculum development.*